

WINSTON SPENCER CHURCHILL.

„Spesiale Korrespondent”/“Special Correspondent” “Morning Post”

Kort na sy ontsnapping uit die Staatsmodelskool in Des. 1899.

Soon after his escape from the State Model School in Dec. 1899

rig in 'n skool soos bv. in Edinburgh, Skotland, 'n ou skool met 'n tradisie en ondervinding van 'n paar honderd jaar agter die rug, waarheen my vader my na die oorlog gestuur het. Hoewel ek daar deur medium van 'n vreemde taal moes studeer, kon ek myself handhaaf bloot op die onderrig en kennis wat ek hier in ons ou „Staats Model School” ontvang het. Ons destydse jeugdige skool was in elke opsig net so goed en deeglik as die honderdjarige ou skool in die buiteland.

Dit is die hulde wat ons as oudleerlinge vandag wil bring tot die nage-
dachtenis van ons oud-leermeesters van die „Staats Model School”.

DIE OUDLEERLINGE

NOU 'n paar woorde oor die oudleerlinge. Ongelukkig is baie van hulle reeds die Ewige Rus ingegaan. Van hulle het baie 'n blywende merk op verskillende gebiede nagelaat. Oudleerlinge van ons skool wat buitengewoon presteer het was seker dr. Hendrik van der Byl, wie se naam hier en in die buiteland vir altyd verbind sal bly aan Yskor, en Hendrik Pierneef, ook in die buiteland bekend vir sy kunswerke waarin ons land se pragtige natuurskoon uitgebeeld word. Vir ons en die nageslag sal sy kunswerke 'n blywende genot en besieling bly.

'n Groot aantal oudleerlinge het in verskillende rigtings ook baie goed presteer. Van die van ons wat nog in die lewe en jeugdig oud is, het almal iets presteer as boere op die gebied van die landbou en veeteelt, as genees-
here, advokate, prokureurs, argitekte—ek dink veral aan Gordon Leith—, op die gebied van handel en nywerheid, in die arena van die politiek, in die onderwysberoep, in baie ander rigtings, maar veral en bowe-al op die hoër gebied van goeie en vertroubare staatsburgers.

Ons as oud-skoliere kan dus ook ons hoofde omhoog hou in die wete dat ons nie onwaardig teenoor ons ou skool was nie.

ONS SKOOLLEWE

AS skoolseuns was ons maar net soos alle skoolseuns in alle tye, met dieselfde ondeunde streke, grappe en planne. Twee van ons stokkies-
draaiplekke is nou nog besienswaardig, naamlik die Fonteine en Wonderboom.

So veel van die mooi ou Pretoria met die watervoortjies langs die straat het verdwyn maar ons herinner ons nog die ou dae van geluk in die skildert-
agtige ou Hoofstad.

Die begin van die Driejarige Oorlog was vir die ouere seuns, soos Nikolaas Hoffman en ander, die einde van hulle skoolloopbaan want toe het hulle op kommando gegaan. Vir die jongeres was dit die begin van 'n lang onderbreking in hulle skoolloopbaan, wat eers na jare hervat kon word.

Diegene van ons wat destyds na die uitbreek van die oorlog in Pretoria woonagtig was, het dikwels hier op die voetpaadjie langs die ysteromheining kom staan om die Britse krygsgevangenes aan te gaap net as of hulle mense van 'n ander planeet was.

En vanuit ons ou skool het die nou beroemde sir Winston Churchill as krygsgevangene ontsnap toe hy—om die legende in sy eie woorde aan te haal—„swam through the turbulent Apies River”.

Die woonhuis op die suidoostelike hoek was deur Engelse bewoon en dit word vertel dat hulle op 'n maklike wyse boodskappe na die Britse offisiere deurgekry het deur 'n briefie onder die brakkie se halsband te bind en die offisiere moes maar net die hondjie roep en die saak was gedaan.

Dit word gesê dat ou mense meesal in die verlede lewe maar daar ons pudskoliere nog nie oud is nie, kan ons nie sê of dit so is nie. Wat ons wel kan sê is dat ons skooldae hier in ons ou skool van die gelukkigste dae in ons lewe was en noudat ons darem so stadig aan ouer word, beseef ons daaglik, nieteenstaande skool- en universiteitsopleiding, hoe veel daar nog te lere val. Ons is dus nou nog maar leerlinge in 'n wyer skoolkring.

Met trots kyk ons terug na die dae wat was en met hoop en vertroue kyk ons vorentoe na die dae wat kom. —W. H. ROOD, Kiepersol.

DIE „WAR SONG” VAN ALBERT BRODRICK

In die verlede is reeds meer as eenkeer aandag gewy aan die digterlike ontboesemings van die bekende Pretoriase winkelier-digter, mnr. Albert Brodrick.

Onlangs was die skrywer so fortuinlik om, in die vorm van 'n gedrukte pamflet, die „War Song” van hierdie bekende digter onder oë te kry.⁽¹⁾ Wat veral merkwaardig is, is die feit dat hierdie oorlogslied op musiek gesit is deur J. Gaisford, soos op die gedrukte blad aangedui is. Ongelukkig is die wysie nie op die betrokke vel papier weergegee nie.

Die gedig staan in verband met die veldtog teen die opstandige Johannes Dinokoanyane, in die Lydenburgse, oor wie meer besonderhede gevind kan word in prof. dr. S. P. Engelbrecht se Burgersbiografie (bl. 199 n., 204, 205, 251, 302; Afrikaanse uitgawe).

Interessant is die volgende reëls: „Because *Otto's* not done what he *otto* have done” en „Our *Burghers* are ready and *Burgers* is true,” en die verwysings na ou Pretorianers soos Skinner en Walker.

Hier volg die woorde van die gedig:

WAR SONG

(CAMPAIGN 1876).

DEDICATED TO THE PRETORIA CONTINGENT.

Words by A. BRODRICK.

--

Music by J. GAISFORD.

The dark foe is bold, but his courage shall go
Before us as melts in the sun the white snow!

In his cave he will lie behind stones, if he's wise,
'Till he's trapped like a fox and "peccavi" he cries!

(Chorus) Then hurrah! for our horses, hurrah for our Men,

Hurrah for our wagons with oxen (each ten):
Our men are all steady,
Our rifles all ready,
And the Kafir shall weep 'ere he flout us again!

Our Burghers are ready and Burgers is true,
He will show us in this he can fight and speak too;
All our "wijks" are awake, all our wijks except one,
Because Otto's not done what he *otto* have done.

(Chorus) So hurrah! &c.

Bold Pretorius, whose name will strike terror to all,
Like brave Cincinnatus shall come at our call—
Our Skinner shall "hide" 'em, our Walker shall ride,
And trouble the Chief who the Transvaal defied!

(Chorus) So hurrah! &c.

Poor Johannes will weep when he sees our array,
And his wives will depart in a dark secret way,
We'll hang him on high on a neighbouring thorn,
With a riem of Kameel, just the tree to a *thorn*.

(Chorus) So hurrah! &c.

It is time we should teach a small lesson to Blacks,
If they want to sting us they will surely get w(h)acks,
They want to be equals, it *never was meant*—
Though they beat us by chalks in their claims of d-scent!

(Chorus) So hurrah! &c.

Farewell to the girls whose dear eyes will be red,
Should they read that one man in our number is dead.
May we fight with success, and return without loss,
And for every *caress*, we will give a "*carosse*".

(Chorus) So hurrah! &c.

And when we return they will smile on our toil,
And we will divide with our friends all our "spoil"
We will seize all their Cattle (the Men we shall shoot)
And we'll march to our homes to the tune of the "*Loot*".

(Chorus) So hurrah! &c.

(3) In besit van mev. F. Burnham, Pretoria.

—Dr. JAN PLOEGER.

SKINNER COURT

DIT is nie alombekend dat die stuk grond van ongeveer 15 morg ten noorde van Kerkstraat en wes van Courtstraat, Pretoria-Wes, byna 'n honderd jaar gelede die eiendom van Marthinus Wessel Pretorius, die stigter van Pretoria, asook die eerste president van die Suid-Afrikaanse Republiek (Transvaal) was nie.

Henry Skinner.

Met sy verkiesing as staatspresident in 1857 was Pretorius woonagtig op Potchefstroom. Hoewel die Transvaalse Volksraad daarop aangedring het dat die president na Pretoria moes verhuis, het mev. Pretorius steeds onwillig gebly om Potchefstroom te verlaat. Die president was dus verplig om gereeld tydens Volksraadsittings per perde-waentjie na Pretoria te kom. Aangesien die perde-gedurende die president se verblyf in Pretoria versorg moes word, het hy die volgende versoek aan die Volksraad gerig:—

„ . . . hem een lap zaaigrond gelegen aan de spruit ten Westzijde van het dorp, te willen toekennen, om reden hij zulk een stuk grond hoog nodig heeft, om voer te zaaïen voor zijne paarden . . . ” Die aansoek is goedgekeur.

Gedurende Volksraadsittings het die president meesal by sy niggie, Debora Skinner (gebore Landman), eggenote van William Skinner, die latere landdros van Pretoria, tuisgegaan. Met verloop van tyd was die president heelwat aan losiegeld aan die Skinners verskuldig. Hy was egter nie in staat om sy skuld in kontant te vereffen nie, gevolglik het hy die helfte van die grond, wat die regering van die Republiek aan hom geskenk het en wat hy nooit gebruik het om voer vir sy perde aan te plant nie, as betaling aan te bied. Die aanbod is aanvaar en later het die president die orige helfte aan William Skinner verruil vir 'n paar osse. Op hierdie stuk grond het Skinner later vir hom 'n pragtige woning opgerig, hom daar gaan vestig en die plek „Skinner Court” genoem.

As regstreekse afstammeling van een van Pretoria se eerste landdroste, William Skinner, het ek vasgestel dat hy in 1828 te Canterbury, Engeland, gebore is. As jongman het hy met sy vrou na Natal geëmigreer. Kort na sy aankoms is sy vrou oorlede en het hy daarna op versoek van Andries

*Gedeelte van „Skinner’s Court”, gebou deur William Skinner.
Onlangs gesloop.*

Pretorius na Transvaal verhuis om hom toe te lê op die bou van huise en regeringsgeboue vir die Trekkers wat hulle in die Transvaal kom vestig het. Hy is later weer getroud met ’n Voortrekkerdogter, Debora Landman, ’n kleindogter van Piet Retief. Hy het sy lot heelhartig by die Trekkers van Transvaal ingewerp en was later ’n leidende figuur in Pretoria. Vanaf 1869 tot 1878 was hy landdros van die republikeinse hoofstad.

Volgens my grootmoeder, mev. M. J. Skinner, tans van Skinner Court, was William Skinner die vader van 15 kinders (13 seuns en twee dogters). Met sy afsterwe in Julie 1885 was hy ’n baie welgestelde persoon. Hy het baie grond en ander besittings in en om Pretoria gehad, asook ’n groot plaas in die omgewing van Perdekop (distrik Volksrust). Sy weduwee, tant Debora (Borrie) Skinner, het aan haar jongste seun, Stanley, wat haar witbroodjie was, volmag verleen om haar geldelike sake te behartig. Hy het die geleentheid misbruik en binne ’n paar jaar duisende ponde vermors op toere oorsee en ander genietinge. Toe tant Borrie later op Perdekop oorlede is, is sy daar begrawe en haar groot begeerte om langs haar man in die ou begraafplaas van Pretoria te rus, kon nooit vervul word weens die gebrek aan fondse nie.

—HENRY SKINNER,
In medewerking met mnr. J. C. Cronjé.

GENOOTSKAP OUD-PRETORIA

Jaarverslag

DIT is vir my 'n genoeë om die Jaarverslag van die Genootskap voor u te lê.

DIE S.A. OPELUGMUSEUM TE PRETORIA: Die oprigting van 'n opelugmuseum, waarvoor die Genootskap hom die afgelope jare sterk beywer het, het hierdie jaar 'n stap nader aan verwesenliking gekom: Sy Edele die Adjunk-Minister van Onderwys, Kuns en Wetenskap het naamlik in die Parlement aangekondig dat die Kabinet die oprigting van 'n opelugmuseum naby die Voortrekkermonument in beginsel goedgekeur het. Hoewel daar nie in die 1963/64-begroting fondse vir die doel beskikbaar gestel was nie, het die Minister die Genootskap meegedeel dat oorweging daaraan geskenk sou word om fondse vir die oprigting van die museum in die 1964/65-begroting te bewillig. Die Bestuur het hierdie aankondiging as 'n voorwaartse stap beskou en het vroeëre eise om die museum in die Fonteinedal opgerig te kry, laat vaar. Die presiese ligging van die nuwe terrein is egter nog nie vasgestel nie aangesien dit in 'n groot mate van die ligging van die nuwe Pretoria-Johannesburg-hoofweg sal afhang. Die Parlementslede van Pretoria is hierdie jaar weer versoek om ons by te staan om fondse bewillig te kry, maar sonder sukses.

SKOOLTUINKOMPETISIE: U sal u herinner dat die 1962-kompetisie verlede jaar eers in Desember gehou is. Aangesien die uitslag van daardie kompetisie gevolglik ten tyde van ons vorige jaarvergadering nie beskikbaar was nie, kan ons u nou meedeel dat die volgende laerskole as wenners uit die kompetisie getree het: 1. Tuine, 2. Rachel de Beer, en 3. Danie Malan. Die oorhandiging van die skild en pryse het op 'n funksie wat deur die wennende skool gereël is, plaasgevind.

Die 1963-kompetisie wat so pas afgehandel is, is deur die volgende laerskole gewen: 1. Pretoria-Oos, 2. Rachel de Beer, en 3. Die Poort. Dis die eerste keer dat Pretoria-Oos en die Poort 'n prys in die kompetisie wen maar Rachel de Beer het al by meer as een geleentheid onder die wenners geëindig. 'n Skoolinspekteur, mnr. A. D. Morrison, mnre. Roelf Botha en F. J. Wepener het as beoordelaars by hierdie jongste kompetisie opgetree. Vir u inligting kan ook vermeld word dat 'n nuwe stelsel vir puntetoekenning by die beoordeling van skooltuine ontwerp en reeds by die jongste kompetisie gebruik is. Een van die belangrikste uitvloeisels hiervan is dat skole met klein skooltuine nou 'n ewe goeie kans staan om die kompetisie te wen as dié met groter gronde.

Spesiale melding moet daarvan gemaak word dat mnr. W. R. Nel, Voorsitter van die Skoolkomitee van die Tuine-Laerskool, 'n groot beker